

Nr 203.

Av herr Nerman m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till understöd åt studiecirkelverksamhet.

I statsverkspropositionen, bilaga 10 (8:e huvudtiteln), punkt 327, har Kungl. Maj:t föreslagit vissa ändringar av nu gällande bestämmelser rörande statsbidrag för studiecirkelverksamheten. Sålunda föreslås, att statsbidrag icke vidare skall utgå till allmänna studiecirklar i hobbybetonade ämnen, vilka ämnen skola angivas i en av skolöverstyrelsen utgiven förteckning. Vidare föreslås också, att bidragsbeloppet för studiecirkel och arbetsår fastställs till högst 300 kronor.

Vad först angår studiecirkelarna i hobbybetonade ämnen torde enighet råda om att vissa av dessa ur bildningssynpunkt icke ha så stort värde. Studieförbunden ha också efter samråd med skolöverstyrelsen åtagit sig att skärpa granskningen av bidragsansökningarna från studiecirkelarna med hänsyn till ämnesvalet i detta avseende. Emellertid bör framhållas, att det ofta är mycket svårt att avgränsa hobbybetonade ämnen från studieämnen av högt bildningsvärde. Detta gäller t. ex. i fråga om konst, musik och teater, där ett stort antal övergångsformer existera mellan rena övningsgrupper och högt kvalificerade teoretiska studiegrupper. Vidare måste beaktas, att de hobbybetonade ämnena spela en betydande roll för att förmedla kontakten mellan det fria och frivilliga bildningsarbetet och vissa grupper av befolkningen. Det har sålunda omvittnats, att särskilt kvinnorna tack vare de hobbybetonade ämnena mer och mer kommit med i bildningsarbetet. Man torde böra betänka sig, innan man inför bestämmelser, som kunna vara ägnade att försvåra för kvinnorna att nå kontakt med det egentliga bildningsarbetet. Propositionen förutsätter, som nyss åberopades, att en särskild förteckning skall upprättas över sådana hobbybetonade ämnen, till vilka bidrag ej skola kunna utgå. Man måste betvivla, att en sådan förteckning kan göras fullständig. Att hålla en sådan ämneskatalog å jour med utvecklingen skulle ändå utan tvivel komma att innebära en betydande arbetsbelastning för skolöverstyrelsens folkbildningsrotel. Erfarenheten visar, att nya hobbyämnen dyka upp undan för undan, och i den mån dessa nya ämnen icke äro uppräknade i förteckningen, skulle de bli berättigade till statsbidrag. Det torde vara mest ändamålsenligt att kontrollen av vilka studiecirklar i hobbybetonade ämnen som skola få statsbidrag och vilka som skola uteslutas från statsbidrag såsom hittills får ske genom avgörande från fall till fall av de olika studieförbundens ledningar. Endast här-

Bihang till riksdagens protokoll 1952. 3 saml. Nr 203.

igenom torde det vara möjligt att avgöra, vilket bildningsvärde en studiecirkel skall tillmätas.

Beträffande den föreslagna maximigränsen för statsbidraget till 300 kronor per studiecirkel och arbetsår ha studieförbunden såsom framgår av propositionen s. 429 anfört, att en dylik åtgärd är onödig, då nu gällande författning stipulerar övre gränser för de olika bidragsposterna. Häremot har skolöverstyrelsen invänt, att maximigräns endast finnes för bidrag till inköp av korrespondenskurser. Som exempel på att de 300 kronorna med nuvarande bestämmelser kunna överskridas nämner överstyrelsen, att en musikcirkel kan erhålla 800 à 900 kronor i statsbidrag till lärararvode. Då emellertid dessa summor förutsätta minst omkring 200 studietimmar eller 100 cirkelmöten under året, torde det böra påpekas, att cirklar med så högt statsbidrag utgöra mycket sällsynta undantag. Såsom framgår av det utdrag ur författningen, som finnes på s. 428 i statsverkspropositionens bil. 10, existera vissa maximigränser både för bokbidrag till deltagare i studiecirkel och för bidrag till lärarkostnaderna. Bokbidrag kan sålunda erhållas med högst 5 kronor per deltagare och lärarbidrag med högst 3 kronor per timme. Vid den skärpta tillämpningen av författningens bestämmelser, som studieförbunden redan förklarat sig villiga att iakttaga, har överenskommit, att man i regel icke skall räkna grupper med större deltagarantal än 25 såsom studiecirklar. En följd härav är, att bokbidraget för studiecirkel och år icke kan utgå med högre belopp än 125 kronor. Vidare har det övervägande antalet studiecirklar mellan 10 och 20 sammankomster per år, i ett fåtal fall så mycket som 25 sammankomster. Vid 25 sammankomster kan lärarbidrag av statsmedel utgå med sammanlagt högst 150 kronor eller för ungdomscirkel högst 225 kronor. En cirkel med 25 deltagare och 25 sammankomster kan sålunda enligt nu gällande bestämmelser erhålla högst 275 kronor resp. för ungdomscirkel 350 kronor per år i statsbidrag. Det kan sålunda ifrågasättas, huruvida man vinner några avsevärda fördelar genom att införa den föreslagna gränsen. Man riskerar otvivelaktigt att försök kunna komma att göras från studiecirkelarnas sida att kringgå bestämmelsen, t. ex. genom att dela upp en cirkel med ett mycket högt antal sammankomster i två eller flera cirklar med olika benämningar. Att kontrollera att icke denna möjlighet missbrukas måste av olika skäl bli besvärligt, och om det kan göras effektivt, blir det synnerligen tids- och arbetskrävande för studieförbunden. En genomförd kontroll torde t. ex. förutsätta centralt hos studieförbunden förda medlemsregister över studiecirkelarna på alla platser med mer än en cirkel, vilket är ett orimligt system. Resultatet av ett införande av denna nya bestämmelse torde därför bli en mindre betydande besparing men en högst avsevärd ökning av kontrollsvårigheterna och en därav föranledd stegrad arbetsbelastning och kostnadsökningar för studieförbundens administration. Även i detta fall torde det vara klokare att lita till att studieförbunden vid sin granskning av

bidragsansökningarna sträva efter att gallra bort sådana grupper, som redovisa oproportionerligt höga kostnader.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställas,

att riksdagen måtte avslå de punkter i propositionen, som avse en förändring av bestämmelserna rörande statsunderstöd i kungl. kungörelsen 1947 nr 508.

Stockholm den 24 januari 1952.

Ture Nerman.

Johan Sunne.

Torsten Bengtson
i Danderyd.